

הצגה בגרמנית
או
מה שמכנה הזחל קץ העולם מכנה המשיח פרפר

מאת
רועי מליח רשף

דמויות
ארז מעין
אדולף היטלר
הקלטה.

כל הזכויות שמורות (C) המחזה עלה לראשונה בפרויקט המחזאים #4
בימוי: יפים ריננברג משחק: לאון מורוז, אורי לבנון

הקלטה:

זה ארז מעין. בן 36. יש לו אבא, יש לו אימא ודוקטורט לא גמור. לפני חצי שנה הוא סיים את לימודי הגרמנית שלו בברלין וזה עתה עבר לברלין. זה עתה אנחנו יכולים לראות אותו בכניסה לתיאטרון גרמני קטן.

ארז נכנס. האורות משתנים. מוזיקה קלאסית מהדהדת בחלל. נשמעים קולות מוזרים.

ארז:

הלו? אני במקום הנכון? הלו?

היטלר:

הלו?

ארז:

כן... אני במקום הנכון?

היטלר:

אתה שומע אותי?

ארז:

כן.

היטלר:

זה עובד... זה עובד...

ארז:

ההצגה התחילה?

היטלר:

הלו, הלו שומע אותי?

ארז:

שומע, שומע. זאת ההצגה, כן?

היטלר:

אדון מהעמיד?

ארז:

מה?

היטלר:

אתה שומע?

ארז:

שומע, כן.

היטלר:

אל תפחד.

ארז:

לפחד? ממה יש לי לפחד?

היטלר:

יוהו!

ארז:

(קופץ אחורה בבהלה) כן אני שומע.

היטלר:

איך קוראים לך?

ארז:

זה חלק מההצגה?

היטלר:

איזו הצגה?

ארז:

אני במקום הנכון?

היטלר:

איך קוראים לך?

ארז:

איפה אני?

היטלר:

למה אתה לא עונה למה ששואלים אותך?

ארז:

אני לא מבין.

היטלר:

מה לא ברור, איך קוראים לך?

ארז:

מי מדבר?

היטלר:

תענה על השאלה.

ארז:

אהמ... ארז מעין.

היטלר:

ארז מעין. איזה מן שם זה ארז מעין?

ארז:

איפה אתה? למה אין פה אף אחד.

היטלר:

אני פה.

ארז:

איפה אתה, למה אני לא רואה אותך.

היטלר:

פריץ! פריץ. למה הוא לא רואה אותי? אה אני צריך ללחוץ על הגיזמו הזה? למה לא אמרת?

ארז:

ההצגה התחילה?

היטלר:

זאת לא הצגה.

ארז:

אז מה קורה פה? מי אתה?

היטלר:

או. הנה הכפתור. חכה רגע!

האור נדלק על אדולף היטלר, לבוש חלוק. מחזיק מכוונת זמן.

היטלר:

תודה לאל. עכשיו אתה רואה אותי. שלום. מר מעין.

ארז:

אדולף היטלר.

היטלר:

אה אתה מכיר אותי, זה נחמד. אני מפורסם בעתיד?

ארז:

למה אתה שוב מדבר על עתיד?

היטלר:

אני מבין שזה עלול להיות קצת מבלבל.

ארז:

אני חושב שאני במקום הלא נכון.

היטלר:

אתה בדיוק איפה שאתה צריך להיות.

ארז:

שזה איפה?

היטלר:

במרחב הזמן.

ארז:

סליחה.

היטלר:

אני החזרתי אותך בזמן, מר מעין. וזה לא היה פשוט תאמין לי. כולם אמרו לי שאני פסיכי, שאני מטורף. אבל אני אמרתי להם למדענים שלי אל תחסכו פרוטה ותבנו לי מכונה. ופוף הנה זה קרה!

ארז:

זה לא היה כתוב בתוכניה.

היטלר:

תוכניה?

ארז:

היה כתוב מסע חושי ויזואלי, בנבכי התודעה הפוסט מודרנית של של האקזסטנציאליזם. לא אמרו כלום על הצגה בשיתוף הקהל.

היטלר:

אני אגיד את זה פעם אחרונה, זאת לא הצגה! אתה מהעתיד.

ארז:

אוקי, אני הולך איתך. (פאוזזה) באיזה שנה אנחנו?

היטלר:

שלושים באוגוסט 1939 אצלי. שלושים באוגוסט 2015 אצלך.

ארז:

מה זה אומר אצלי - אצלך?

היטלר:

זה אומר שאנחנו לא באמת נוכחים, ארז מעין. אתה באמת פה כמו שאני באמתלא פה.

ארז:

אז איפה אנחנו?

היטלר:

בחלל הזמן.

ארז:

אתה רציני!

היטלר:

כן שייסה! רציני מאוד! אלוהים! הגוף שלך אולי באיזו הצגה ארז מעין, אבל התודעה שלך פה. בחלל. במרחב. יחד איתי (מדבר למישהו שלא נמצא) מה אתה אומר פריץ, להסביר לו? בסדר, בסדר. אני אסביר לו.

ארז:

אל מי אתה מדבר?

היטלר:

ארז מעין אתה רוצה הסבר?

ארז:

כן.

הקלטה:

היטלר הסביר לארז מעין במדויק ובמפורט איך עובדת תיאוריית קימוט הזמן. היה ניתן לראות שהוא גאה בהצלחת הניסוי. מדי פעם הוא פנה לפריץ לקבל חיזוקים בכל מה שקשור לפרטים הטכניים. ארז הקשיב והקשיב. אט אט חלחלה אליו ההבנה שהיטלר אומר את האמת. ושהוא, ארז מעין אכן חזר בזמן.

ארז:

זה לא יכול להיות.

היטלר:

זה לא מרגש אותך, להיות הראשון מהעמיד שחוזר בזמן?

ארז:

מרגש... אני... מה. למה אני?

היטלר:

בחירה רנדומלית לחלוטין. זה היה יכול להיות כל אחד אחר.
כיוונו לברלין והזמן בחר אותך.

ארז מחפש את היציאה.

היטלר

מה אתה עושה?

ארז:

זה לא מתאים לי.

היטלר:

ארז שב.

ארז:

איך יוצאים מפה?

היטלר:

אמרתי שב!

ארז מסתובב על הבמה. לא מוצא איך
לצאת.

ארז:

איפה הדלת?

היטלר:

אין כאן דלת. רק אני יכול להוציא אותך. רואה את הגיזמו
הזה? רק אם אני לוחץ על הכפתור הזה אני ואתה חוזרים
חזרה. (מראה לארז את מכונת הזמן.)

ארז:

אז תלחץ ותחזיר אותי. תמצא מישהו אחר.

היטלר:

הזמן בחר אותך. אין מישהו אחר. אני אחזיר אותך רק אם
תענה על השאלה שלי.

ארז:

אוקי. אז תשאל.

היטלר:

קודם, שב.

ארז מתיישב.

היטלר:

יופי.

ארז:

מה אתה רוצה לדעת?

היטלר:

במשרד שלי יש טלפון. אוקי?

ארז:

אוקי.

היטלר:

ושם מחכים להודעה ממני האם לפלוש לפולין. וזאת החלטה לא פשוטה בכלל, המון אחריות. אתה מבין, עתיד העם הגרמני כולו תלוי בשיחה הקטנה הזאת.

ארז:

אוקי.

היטלר:

אי לכך אני צריך לדעת...

ארז:

כן.

היטלר:

האם יש טעם?

ארז:

טעם?

היטלר:

בפעולה הזאת.

ארז:

לפלוש לפולין.

היטלר:

נו, כמובן. חיים רבים תלויים בהחלטה הזאת. ואני רוצה שאתה תגיד לי את התוצאות.

ארז:

ואם לא אגיד לך?

היטלר:

יהיו לזה השלכות קשות על ההיסטוריה.

(פאוזזה)

ארז:

ואז אתה מחזיר אותי?

היטלר:

מבטיח.

(פאוזזה)

ארז:

אתה...

היטלר:

כן, כן.

ארז:

הפסדת את המלחמה.

(היטלר המום נופל על ברכיו.)

ארז:

אתה בסדר?

היטלר:

מה זאת אומרת הפסדתי?

ארז:

בסוף הפסדת. לקח קצת זמן אבל בסוף הפסדת.

היטלר:

זה לא יכול להיות.

ארז:

זה מה שקרה.

היטלר:

לא, לא. אל תגיד את זה.

ארז:

אתה רצית לשמוע.

היטלר:

אתה משקר.

ארז:

רצית לדעת את העתיד, זה העתיד.

היטלר:

(מדבר למישהו לא נראה. מאבד את זה.) פריץ, פריץ הוא אומר שהפסדנו. מה זה אומר פריץ, מה זה אומר? אל תגיד לי להרגע! איך בדיוק הפסדנו! איך זה יכול להיות! לבקש הסבר? אוקי, אוקי. (לארז) תסביר ארז מעין.

ארז:

ואז אתה מקיים את ההבטחה שלך?

היטלר:

איזו?

ארז:

להחזיר אותי.

היטלר:

כן, כן.

הקלטה:

ארז החל לדבר. הוא דיבר ארוכות. סיפר להיטלר את כל השתלשלות המלחמה. כיצד הוא כבש את פולין, הונגריה, צכוסלובקיה, צרפת ושאר הארצות. הוא סיפר לו על הפיתרון הסופי, על הגטאות ותאי הגזים. ארז המשיך והיטלר הקשיב קשב רב, ארז סיפר לו על ההתערבות של ארצות הברית וההפסד בטלינגרד לרוסים וכיצד, לבסוף היטלר שם קץ לחייו.

היטלר:

יריתי בעצמי?

ארז:

זה מה שאומרים. שירית בעצמך וביקשת שישרפו את הגופה שלך, אבל יש טענות שאתה מסתתר באיזה יער בדרום אמריקה עד היום.

היטלר:

אבל מה נכון?

ארז:

אני לא יודע.

היטלר:

לא מתאים לי להתאבד.

הקלטה:

ביוון העתיקה היבריס התייחס לפגיעה בוטה בזכויות הזולת, אשר מביאה להשפלתו. היבריס במובנו המודרני הוא רגש של גאווה וגבהות־לב מוגזמים, הגוררים בעקבותיהם עונש ותבוסה. וזה מה שגרם לארז מעין להגיד את הדבר הבא:

ארז:

ויש גם את ישראל.

היטלר:

ישראל?

ארז:

מדינת היהודים.

היטלר:

מדינת המה!?

ארז:

הוכרזה ב-1948 די בזכותך, האמת.

היטלר:

זה אסון.

ארז:

עכשיו תחזיר אותי.

היטלר:

זה מנוגד לחלוטין לכל מה התכוונתי, אני רציתי לחסל את כולם עד האחרון, רציתי עולם ללא יהודים.

היטלר:

אתה שמח.

ארז:

מה?

היטלר:

לראות אותי ככה.

ארז:

לא, לא. בכלל לא. אתה רצית לדעת. אני בס הכול קיימתי את הצד שלי בעסקה. ועכשיו תורך.

היטלר:

אני...

ארז:

לא היית רוצה שיגידו שהרייך השלישי לא מקיים את הבטוחותיו.

היטלר:

(מתעורר ממצשבותיו.) כן. כן. נכון. סליחה, אני בהיתי.

היטלר עומד ללחוץ על הכפתור.

ארז:

רגע.

היטלר:

מה?

ארז:

מה אתה הולך לעשות?

היטלר:

ללחוץ על הכפתור.

ארז:

לא, אני מתכוון עכשיו שאתה יודע מה קרה מה אתה הולך לעשות?

היטלר:

זה לא ברור?! אני מבטל את הפלישה.

ארז:

אתה מה?

היטלר:

אתה לא מצפה ממני להמשיך עם זה אחרי שתיארת לי איך זה נגמר.

ארז:

אתה לא הולך לפלוש לפולין.

היטלר:

לא. לא.

ארז:

אבל אז, לא תהיה מלחמה.

היטלר:

בדיוק.

ארז:

ולא ימותו שישה מיליון יהודים.

היטלר:

בדיוק. העתיד בידיים שלי. רואה? (מראה לו את כף ידו).
מנהיג אמיתי רואה את העתיד. רגע, אחד יש מדינת יהודים.
רגע שני... (סוגר את היד)... אין! עכשיו אף אחד לא יוכל
להגיד שצריך לתת ליהודים מדינה, ואז לא תהיה סיבה להקים
מדינה ליהודים. להתראות מר מעין.

(עומד ללחוץ על הכפתור.)

ארז:

רגע!

(ארז מזנק לעצור את היטלר. בזמן
ההקלטה מתפתח בין השניים קטע תנועתית)

הקלטה:

למען נוחות הצופים - יודגם כאן פרדוקס הזמן הקרוי -
האבא. נניח כי אדם בונה מכונת זמן, נוסע בה לעבר והורג
את אביו לפני שהכיר את אמו. במידה והצליח במשימה, אז
אביו לא היה פוגש את אמו ולכן האדם לא היה נולד. אם לא
היה נולד, הוא לא היה יכול להרוג את אביו. אם לא הרג את
אביו אז אביו היה פוגש את אמו מה שהיה גורר באופן בלתי
נמנע את הולדתו של האדם ולאחר מכן את הרג האב וחוזר
חלילה. היות וארז הכיר את הפרדוקס הוא החל לצחוק בקול
גדול.

היטלר:

למה אתה צוחק? שאלתי למה אתה צוחק.

ארז:

כי... כי... אתה האמנת לי!

היטלר:

מה?

ארז:

זה היה סתם... סתם...

היטלר:

מה זאת אומרת סתם?! תפסיק לצחוק!

ארז:

כל מה שסיפרתי לך זאת לא הייתה האמת. זה סתם. בדקתי אותך. רציתי לבדוק מה תעשה אם תפסיד במלחמה.

היטלר:

בדקת אותי.

ארז:

כן. לגמרי. ברור שניצחת.

היטלר:

ניצחתי? תפסיק לצחוק!

ארז:

אני רציני, אני רציני. אתה ניצחת. אתה כבשת את אירופה ואת רוסיה, אפילו גרמת לארצות הברית להיכנע. ואת העם היהודי, חיסלת לגמרי...

היטלר:

אני השמדתי את העם היהודי?

ארז:

לא נותר אפילו אחד.

היטלר:

אף אחד?

ארז:

אף לא אחד.

היטלר:

כל אירופה שלי?

ארז:

ורוסיה. כמו שאמרת, מי יכול להתמודד עם הצבא הגרמני. אתה הפכת להיות הקיסר של המאה עשרים. עכשיו תחזיר אותי.

היטלר:

אני לא מבין דבר אחד.

ארז:

מה?

היטלר:

למה עשית את מה שעשית עכשיו?

ארז:

מה זאת אומרת?

היטלר:

למה אתה צוחק על הרייך.

ארז:

צוחק איתך לא עליך. נו, אדולף, זה בדיחה. בסך הכול בדיחה.

היטלר:

בדיחה?

ארז:

אתה יודע, הומור.

היטלר:

הומור?

ארז:

כן. הומור כזה.

היטלר:

לעם הגרמני, מר מעין, אין הומור. אתה יודע למי כן יש הומור? ליהודים. גרמני לא יצחק עם הפיהרר. יהודי כן.

ארז:

אתה מדבר שטויות, יש הרבה קומיקאים גרמנים.

היטלר:

תן אחד.

ארז:

אהמ... נו בטוח יש...

היטלר:

תוריד את המכנסיים, ארז מעין.

ארז:

מה, למה?

היטלר:

עורלה.

ארז:

מה?

היטלר:

יש או אין?

ארז:

אני לא אומר לך.

היטלר:

תוכיח לי שאתה לא יהודי.

ארז:

אני לא מוריד את המכנסיים.

היטלר:

אז אתה יהודי.

ארז:

לא!

היטלר:

אז מה אתה?

ארז:

אני... בן אדם.

היטלר:

בלי עורלה. לי יש עורלה, מר מעין. לי יש והיא מכסה לי את הפיפי. אתה מבין. לך אין לי יש. אתה יהודי אני לא.

ארז:

אוקי! אוקי! אז עשו לי ברית. כן בסדר. אני מודה בזה!

(פאוזזה)

היטלר:

מכל האנשים בעולם החזרנו בזמן יהודי.

ארז:

אני לא יהודי. אני לא שומר מצוות, לא שומר שבת, לא אוכל כשר, אני לא עושה שום דבר שמגדיר אותי כיהודי. אני מדבר גרמנית, אני גר בברלין אף אחד לא יודע שנולדתי יהודי. יש לי אפילו דרכון אירופאי.

היטלר:

אתה ניסיתי לרמות אותי.

ארז:

כי אתה לא יכול לשנות את ההיסטוריה.

היטלר:

אני יכול לעשות מה שאני רוצה.

ארז:

אך אחד לא יכול לעשות מה שהוא רוצה! אפשר לעשות חלק ממה שרוצים אבל לא הכול.

היטלר:

אני הפיהרר אני יכול! עכשיו תחזור לאן שתחזור, אני לא מדבר עם יהודון!

ארז:

אתה אמרת בעצמך שאתה תעשה הכול למען העם הגרמני. אז תחשוב על זה... אם אתה לא מתחיל את המלחמה, אתה תמחק מיליוני אנשים מהעמיד. מיליוני גרמנים שזכותם לחיות את החיים שלהם.

היטלר:

אני לא רואה מה ההבדל בין החיים של האנשים בעתיד לאנשים שחיים עכשיו. כמו שאמרת מיליונים מתו במלחמה. מיליונים שזכותם היה לחיות את חייהם.

ארז:

זה לא אותו הדבר.

היטלר:

זה בדיוק אותו הדבר.

ארז:

לא זה לא.

היטלר:

ההבדל היחיד שאתה לא אחד מהמיליונים שמתו במלחמה. אתה דואג שאתה לא תהיה.

ארז:

ומה עם כן? אני לא רואה מה פסול בזה. אני צריך לשלם על זה שלא סבלתי במלחמה. יש אנשים שנלחמים בשביל דברים גדולים ויש אנשים שנלחמים בשביל דברים קטנים. אני נלחם בשביל הקטנים. מה לעשות, אני אגואיסט. ותן לי להגיד לך

משהו ב - 2015 רובנו כאלה. בסך הכול רוצים את החיים הקטנים שלנו. יש כמה מאות פסיכופטים שרוצים לשנות סדרי עולם אבל רוב העולם רק מעוניין לראות חתולים מרקדים ביו טיוב ושיעזבו אותו בשקט.

היטלר:

חתולים מרקדים?

ארז:

ומה שאני רוצה להגיד לך, מר פיהרר, הרייך השלישי, שכן, אני דואג לתחת של עצמי כי לא לכל אחד יש ייעוד בחיים. יש אנשים שפשוט רוצים ללכת עם מה שהם מרגישים, אוקי? וסליחה שלא ממש אכפת לי משאר העולם. אני לא עם סגולה, אני לא העם הנבחר אני רק ארז מעין שרוצה לראות תיאטרון גרמני ולשתות את האספרסו שלו בבוקר. אז תבחר מה שתבחר ותלחץ על הכפתור.

היטלר מביט בארז. הם עומדים אחד ליד השני. בשתיקה.

הקלטה:

הי יאוש הוא תחושה של חוסר אפשרות לשנות את המצבים החשובים במציאות שמהווים עיקר בחייו של המיואש. ייאוש יכול להתרחש בעקבות כישלון או אכזבה חוזרים ונשנים בהגשמת החלומות והשאיפות, ותחושתו של האדם שאין באפשרותו לשנות דברים חשובים בחייו ושאיין בידיו אלטרנטיבה. הרגש ההופכי לייאוש הוא תקווה.

היטלר:

אתה יודע, ארז מעין, אבא שלי, רגע לפני שהוא מת אמר לי - כל עוד אתה מתבייש במי שאתה, לא תוכל לעולם להיות מאושר. ולא משנה לאן תברח לא תוכל לברוח מעצמך. אתה מבין מה אני אומר לך?

ארז:

לא.

היטלר לוחץ על הכפתור האורות מהבהבים. והכול נעלם.

הקלטה:

מה שהזחל מכנה 'קץ העולם', מכנה המשיח 'פרפר'.